

HALK OYUNLARI YARIŞMALARI

Türker EROĞLU

Dergimizin sekizinci sayısında ülkemizde yapılan halk oyunları yarışmaları ile ilgili bir yazı yaşamış; Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Gençlik Hizmetleri Daire Başkanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı Okul-İç Beden Eğitimi Spor ve İzcilik Daire Başkanlığı arasında yarışmaların düzenlenmesi ile ilgili çekışmelerden söz etmiştik.

Bu yazımızın yayımlanmasından sonra duyduğumuz bazı hadiseler bizi ziyadesiyle üzmüştür.

Devletin bu iki organının, meseleyi kendi aralarında halletmek yerine Danıştay'a kadar götürmeleri; yetkililerin Danıştay önünde ifade vermeleri herhalde hoş karşılanacak bir hâdise değildir.

Bu hadiselerden sonra duyuyoruz ki, bu seneki yarışmalardan ilk orta ve liseler arası halk oyunları yarışmalarını Milli Eğitim Bakanlığı; Gençlik Merkezleri, Dernek Kurum ve Kuruluşlar ile Üniversiteler yarışmasını Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü yapacakmış. Artık Danıştay mı böyle bir karar verdi, yoksa kendileri mi bu karara vardılar bilemiyoruz ama, «geçen yıla göre biraz daha iyi olacak herhalde», diyerek teselli oluyoruz. Tabii konunun yine iki elden yürütülecek olması hiç de hoş olmayan bir durumdur.

Biz bu duyular içerisindeyken Milli Eğitim Bakanlığ'ından bir yazı aldık. Yazıda 1991 Kasım ayı ortalarında Bursa'da yapılacak halk oyunları semineri için davet vardı. Doğrusu gidip gitmemekte tereddüt ettik. Çünkü bir yıl evvel (2 Aralık 1990) da aynı Bakanlık bir seminer yapmış, bu seminerde yetkililerin Başbakanlık G.S.G. Müdürlüğü'nün yarışmalarıyla

ilgili tenkitlerini, zaman zaman hakarete varabilecek acı sözlerini esefle izlemiş, son derece rahatsız olmuştuk. Çünkü biz dahil, o seminere katılanların hepsi Başbakanlık'ın düzenlediği yarışmalarda görev almıştık (Zaten Türkiye'de iki ayrı halk oyunları camiası da yoktur.)

Bu defa artık bu mesele sulh olmuştur, artık bir Devlet adamının ciddiyetiyle yetkililer işe sarılmışlardır, diye düşünerek Bursa'daki seminere katılmaya karar verdik.

Bursa'nın Gemlik ilçesi Karacaa'i köyünde bulunan Gençlik kampında yapılan bu seminerin daha ilk gününde, açılış konuşmalarında ilgili Daire Başkanı Başbakanlık G.S.G.M. Gençlik Hizmetleri Daire Başkanlığı ile, bu kurumun yarışmalarında görev alan Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Başkanlığı (HAKAD) mensuplarını tenkid etmeye başladı ve veryansın etti. Gerçi geçen yıla göre biraz hafifti ama anlaşılıyordu ki henüz hırsları bütün hızıyla devam ediyordu.

Son derece rahatsız olarak karşı koymak istedik. Ancak organizasyonun içinde görev alan bir arkadaşımız, «Daha ilk günden ortalığı karıştırmayalım» diyerek bizi caydırdı ve son güne kadar sabretmemizi söyledi. Biz de onun isteğine uyarak sabrettik.

Son gün Sayın Daire Başkanı ve Şube Müdürünün konuşmalarından sonra dilek ve temenniler bölümünde yapılan yanışları birer birer ortaya koyarak açıklama istedik. Aldığımız cevaplar başta ben olmak üzere hiç kimseyi tatmin etmediği gibi; bu sorulara muhatap olanların ne hâllere düştüğüne hepimiz şahit olduk. Yalnızca ilgili Şube Müdürü Başkanından

daha cesur davranarak «Hatalarımız vardır, hata ettik düzeltiriz» diyebilirdi.

Şimdi konuyu burada noktalayarak, buralara nasıl geldiğini aktarmaya çalışacağız.

Bundan birkaç yıl önce Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı tekrar bölünerek, gençlik ve spor kısmı Başbakanlık'a bağlandı.

Bu ayrılma neticesinde halk oyunları yarışmalarını organize eden «Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü» tekrar kurulan «Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne» (Daire Başkanlığı olarak) geçti. Halk oyunları yarışmalarını organize eden şube müdürlüğü personeli de burada çalışmaya başladılar.

Sonra (hangi ihtiyaçtan doğduğunu bilemiyoruz) Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde Okulîçi Beden Eğitimi Spor ve İzcilik Daire Başkanlığı ihdas edildi. Yarışmaları organize eden Şube Müdürlüğü personeli de bu Daire içinde görev aldılar. Ancak, yarışmaları Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Gençlik Hizmetleri Daire Başkanlığı üstlendi ve çalışmalarına başladı. İşte ne olduysa ondan sonra oldu...

M.E. Bakanlığı bünyesinde yeni kurulan Dairenin mensupları, yani yarışmaları önceden organize eden ekip tabiri caiz ise «bebeği elinden almış çocuklar gibi» ortaya düştüler. Belki de haklılardı. Çünkü aşağı yukarı on yılı aşan bir süredir onlar bu işi organize ediyorlardı. Öyle ki, bu süre içerisinde halk oyunları uzmanı dahi olmuşlar (?), jüri üyeliği bile yapmaya başlamışlardı...

Bu arkadaşlarımız bir kampanya başlatarak, jüri üyelerini G.S.G. Müdürlüğünün yapacağı yarışmalarda görev almamaları için ikna etmeye çalıştılar. Resmî olmaya toplantılar yapıp, ikili temaslarda bulundular. Daha da ileriye giderek «Gençlik Spor Genel Müdürlüğü»nün yarışmalarında görev alacak olanlar bizim arkadaşlarımız değildir; bizim yapacağımız (Halk Eğitim Merkezleri) yarışmalarda gö-

rev alamazlar. Ya onları ya bizi tercih edin, diyerek insanları ayartmaya çalıştılar. Sebep ne idi?

Bize göre maksat, G.S. G. Müdürlüğünün faaliyetlerini sbote ederek bu işin tekrar kendilerine dönmesini sağlamak (Tabii bu bizim kanaatimiz). Bu mesele şahsî bir mesele haline dönüştürülüp «falancılık, filancalık meselesi» haline geldi.

G.S. G. Müdürlüğünün faaliyetine katılan jüri üyesi yarışma öncesinde, otellerde, yarışmanın başlayacağı sırada kulislerde sıkıştırılıp ayartılmaya çalışıldı. Bu faaliyeti düzenlemekte olan Şube Müdürü hakkında bazı söylentiler çıkarılarak karalanmaya çalışıldı. Tam bir circuna olan bu hadiselerde, şu anda Millî Eğitim Bakanlığı'nda görev yapan ilgili Daire başkanını da aktif görev yaptı. Millî Eğitim müdürlüklerini arayarak, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün yarışmalarına okulların iltifat etmemeleri istendi.

1990 yılında Mersin'de yapılan bir toplantıda, bazı sebepler öne sürülerek, jüri üyeleri yeniden imtihandan geçirildi. (Sebep olarak, Bakanlıkların ayrılması gösteriliyordu. Ancak bunun için imtihana gere yoktu. Sadece jüri üyeliği belgeleri değiştirilmiş olsa yeterli olacaktı. Çünkü bu üyeler iki defa imtihan olmuşlardı. Ancak, ortada konuşulan dedikodular, «Kendilerine ters olan üyeleri diskalifiye etmek maksadını taşıdıkları» yönünde idi.

Neticede bu seneki seminere gelindi. Sözüm ona geçen yılki imtihan baz alınarak bir klasman ayarlaması yapılmış; jüri üyeleri «A», «B» ve «C» klasmanlarına ayrılmıştı. Bu klasmanların tesbitinde baz alınan imtihana girmeyenler bile kategorilendirmeye tabi tutuldukları için, değerlendirmenin kafalarına göre yapıldığı ortadaydı. Özellikle, Gençlik ve Spor Müdürlüğü'nün yarışmalarında üst seviyede görev almış insanların birçoğu «C» klasmanına dahi alınmamışlardı. Çünkü onlar

«Kara Liste»ye alınmışlardı. Bu listeye almanlar arasında, halk oyunlarını bilimsel açıdan ele alan, Türkiye'yi adım adım dolaşarak araştırma yapmış halk oyunları uzmanları da vardı.

Anlaşılan oydu ki, kendilerine yakın olanları «A» grubuna orta halli olanları «B» grubuna, uzak olanları «C» grubuna almışlar, ters olanları da diskalifiye etmişlerdi.

Bir de bu iş temelinden yanlıştı. Çünkü «A» klasmanına alınan 17 kişinin arasında 3-4 değerli uzman dışındaki insan, alt klasmanlarda olanlarla eşdeğer veya daha aşağıda idiler. (Formasyon bakımından). Bir bakıma hoca talebenin altına düşmüştü.

Bir defa klasman tesbiti için ciddi bir çalışma ve ciddi bir değerlendirme gerekir. Bize göre bölge ve final yarışmalarında aktif görev alacak olan, yani «A» klasmanına alınacak olan insanların hem bilimsel hem pratik bilgiler bakımından yeterli formasyona sahip; halk oyunlarının teorisini bilen, müzik, kıyafet, adım ve sahneleme konusunda belli bir tecrübeye sahip olanlardan seçilmesi gerekirdi.

Zaten bu işle uğraşanların birçoğu, konuyla ilgili öğretim görmemiş, usta-çırak ilişkisi yoluyla ve amatör bir ruhla konuya hizmet eden arkadaşlarımızdır. Belki de böyle bir klasman tesbitine hiç gerek duyulmadan da yarışmalar (Ahbap çavuş ilişkisi ve kara liste olmaksızın) sürdürülebilirdi. Ancak her ne hikmetse alelacele böyle bir ayrıma gidilmiş ve bazı insanlar cezalandırılmıştı.

Yukarıda anlattığımız konuları biz zat muhataplarına da anlattık. Bu yüzden müsterihiz. Dergimizde bir daha

ele almamızın sebebi ise, yalnız o se minere katılan 60-70 kişinin değil, sa yısı milyonları bulan halk oyunları camiasının haberdar edilmesi ve ilgililerin dikkatini çekmektir.

Hiç kimseyle husumetimiz yoktur. Orada yaptığımız tenkitlerden ve bu yazımızdan sonra kara listeye alınacağımızı bile bile bunları söyledik, yazdık. Çünkü, biz de diğer arkadaşlarımız gibi bu konunun âşığı ve hizmetkârıyız. Üstelik, az çok bu konunun ilmini tahsil ettik. Bu sebeple kara listeye alınsak de önemli değildir. Böyle bir uygulamayı kabul etmediğimizi göstermek için verdikleri belgeyi de iade ettik.

Bu tür yanlışlıklar konuya zarar verir. Ortada para yok, pul yok. Belki şöhret olmak isteyenler olabilir. Belki para umanlar da olabilir. Ancak bu şahısların azınlıkta olacağını ümit ediyoruz.

Netice olarak şunu söylemek istiyorum :

«İlgilisi ilgisizi, yetkilisi yetkisizi, formasyonlusuz formasyonsuz; alaylısı, mekteplisi; bu konuya hizmet eden ne kadar insan varsa gelin dargınlıkları, kırgınlıkları bir kenara atalım. Halk oyunlarımızın yayılıp yaşatılması ve gelecek nesillere sağlıklı bir şekilde aktarılması için elele verip çalışalım. Türk insanı olarak bize yakışan da budur.»

Bu vesileyle bütün halk oyunları camiasına muhabbetlerimi sunuyorum; şahsım ve camiamız adına şahsında halk oyunlarına «Devlet Sanatçısı» ünvanı kazandıran «Devlet Halk Dansları Topluluğu Müdürü Sayın Mustafa TURAN'a tebrik ve teşekkürler ediyorum.